

## Yeni sularda yüzmek

Meclis'in dünkü açılışında RTE'yi izleyenler çeşitli yorumlar yaptılar. Bize göre konuşmanın içeriğinde yeni bir şey yoktu; ekonominin ve dış siyasetin hiç olmadığı kadar ön plana çıkarılması, sancılarının hangi noktalarda oluştuğunu gösteriyordu sadece.

Biz, içerik analizinden ziyade biçime dönük iki saptama yapmakla yetinelim: Her zaman çift "prompter" (camdan yansıtıcı) kullanan ve sanki irticalen/doğaçtan konuşuyormuş gibi iki tarafa da eşite yakın ağırlıklarla dönen RTE, bu defa konuşmasının yüzde 99'unu soldaki yansıtıcıya bakarak tamamladı. Sol tarafına baktığında karşısında AKP grubu bulunuyordu, buraya biraz ağırlık vermesi belki normaldi ama hiç bu kadar tek tarafa dönük konuşmamıştı. O kadar ki, "Yeni dönemin ruhu birlikte çalışmayı, birlikte inşayı, birlikte başarmayı gerektiriyor; gelin Türkiye'yi birlikte hedeflerine ulaştıralım; gelin ekonomimizi birlikte büyütelim; gelin milletimize birlikte hizmet edelim; bu yöndeki gayretleriniz için şimdiden teşekkür ediyorum" derken veya "diğer partilere mensup milletvekillerinden de bize destek olacak, yolumuzu açacak kanun teklifleri bekliyoruz" çağrısını yaparken bile AKP grubuna dönük duruşunu değiştirmiyordu. Vücut dili, söylediklerinin ne kadar içtenliksiz olduğunu adeta haykırıyordu. Hoş, her iki çağrının da muhalefetsiz (yani otokratik) bir yönetim anlayışı doğrultusunda yapılıyor olduğunu hesaba katarsanız, bunun o kadar da ikiye bölünmüşlük sayılmayacağını bile düşünebilirsiniz.

Biçim yönünden ikinci göze çarpan tuhaflık şuydu: Muhalefet sıralarındaki partilerin mensupları, RTE'nin kendilerine hemen hemen hiç bakmadan sürdürdüğü konuşması sırasında adeta kendi önemsizliklerini vurgular biçimde ve şimdiye kadar görülmedik ölçüde sessizdi, suskundu. Konuşmanın itiraz edilebilecek çelişkili bölümlerinde bile -muhtemelen grup başkanlıklarının uyarıları doğrultusunda- laf atmalar pek işitilmiyordu. Herhalde uyumlu muhalefete bir "ciddiyet" görüntüsü de kazandırılmak istenmişti! Ama bunun bir "sindirilmişlik" görüntüsü olarak algılanması da pekala mümkündü.

\*\*\*

Şu meşhur McKinsey&Company danışmanlığı konusunun bile açılış konuşması sırasında yaygın bir itiraza neden olarak gürültü koparmamış olması da bu ikinci tuhaflığın uzantısıydı. Üstelik bu "danışmanlık" işinin anamuhalefet yetkilileri tarafından "ekonominin

kozmik odası vakası", "ekonomiye kayyum atandı", "IMF'den bile beter", "yeni bir Düyun-u Umumiye" şeklinde sert eleştirilere konu olmuşluğu varken...

Bu "danışmanlık" işi konusunda şimdiye kadar dile getirilen haklı eleştirilere biz iki konuda ekleme yapmak isteriz. Birincisi, sert eleştiriler konusunda bir açıklama yapmak zorunda kalan Hazine ve Maliye Bakanlığı'nın, IMF Programına dönülüyor eleştirilerinin gerçekte bir ilişkisinin bulunmadığına ve McKinsey şirketinin icra yetkisinin olmayacağına ilişkin açıklamasının mahiyeti üzerinde biraz daha durulmalıdır. İkincisi de, bu şirket için ilgili bakanlıkta özel olarak kurulacak "Maliyet ve Dönüşüm Ofisi" üzerinde durulmalıdır.

Birinci konuda, "IMF de zaten icra yetkisine sahip değildir, ilgili bakanlıkların yetkilileri eliyle direktiflerini uygulatır" tarzında bir yanıt verilebilir, ama bu şekliyle hem yetersiz kalır hem de bunun iyice açılması gerekir. Belki dolaysız/dolaylı ayırımı üzerinden gidilse daha doğru olabilir. IMF ve DB gibi uluslararası finans kuruluşları, bir stand-by ve bir yapısal düzenleme ilişkisine girdikleri ülkelere "niyet mektupları" üzerinden program dayatırlar ve bunun uygulanmasını sıkı bir biçimde denetlerler. İcra üzerinde kurdukları basınç, dolaylı bir müdahale görüntüsündedir ama dolaysız müdahaleleri dahi içerebilir. Hatta icraya müdahalenin de ötesine geçerek, yasama yetkilerine de müdahaleye uzanabilir. "15 günde 15 yasa" dayatmasının ne olduğunu, bazı bakanların itirazlarına rağmen onları istifaya zorlayarak hükmünü sürdürdüğünü Türkiye pratiği 2001 krizinde herkesin gözünün içine sokmuş olmalıdır. Benzer şekilde 16 Haziran 2000'de yasalaşan 4572 sayılı "Tarım Satış Kooperatif ve Birlikleri Hakkında Kanun"un Dünya Bankası'nın özel siparişi ve adım adım yönlendirmesiyle hazırlatıldığının canlı tanıklarından biri olarak müdahalelerin fazla sınır tanımadığını belirtmek isterim. Esasen, mevzuat hiyerarşisinde herhangi bir statüsü yokmuş gibi görünen "niyet mektupları"nın, sadece ilgili bakan ve müşteşarın imzasını taşıyor olmasına rağmen yüksek bürokrasi nezdinde yasama organından çıkan düzenlemelerden daha fazla yaptırım gücüne sahip olduğunu, anayasa eşdeğeri metinler gibi işlem gördüğünü anımsatmakta yarar vardır.

Esasen IMF/DB gibi kuruluşlar doğrudan ve görünür biçimde icra veya yasama yerine geçmek gibi akılsızlıkları -en azından belirli bir devlet geleneği olan ülkelerde- kuşkusuz yapmazlar. Buna ihtiyaç da duymazlar, çünkü istediklerini zaten yaptırmaktadırlar. Peki McKinsey de bu kadar güçlü olabilir mi?

Belki bu soruyla birlikte ikinci konuya geçebiliriz: Bu danışmanlık şirketi için ilgili bakanlıkta özel olarak kurulacak "Maliyet ve Dönüşüm Ofisi" (MDO), 16 bakanlığın temsilcilerinden oluşacak bir alt kabine niteliğinde. Güya sistemde artık bir kabine yok, güya Cumhurbaşkanı

doğrudan bağlı bakanlar yanında çeşitli ofisler ve başkanlıklar kuruldu. Şimdi bunların içine, belki de tümünün icra yetkilerini elinde toplayacak ve bakanlıklara talimat aktaracak yeni bir Ofis (MDO) kama gibi sokuluyor. Hazine ve Maliye Bakanı, adeta ilan edilmemiş bir başbakan statüsüyle kurulan yönetim şemasının tepesine oturtuluyor. Tam da McKinsey'in istediği biçimde!

Bundan sonrası artık önemsiz ayrıntılara dönüşüyor. Kamuoyu bu şirketin sadece danışmanlık/denetmenlik çerçevesinde çalışacağına ikna edilmeye çalışılırken, aslında ekonominin yönetiminde Şirket ile Damadın süper bakanlığının ortak hareket edecekleri cümle aleme haykırılmış oluyor.

Kurulan bu yeni bağımlılık ilişkisinden ekonomi ve toplum açısından hayırlı bir iş çıkmayacağı çok açık da, belki bunun tek hayrı mali emperyalizmin nihayet kitlelerin gözüne batması olabilir. Tabii buradan "IMF daha evladır" gibi çarpık sonuçlara varılmaması kaydıyla! Gerçek bir sol siyasete işte tam da böyle zamanlarda gereksinim duyuluyor.

[haber.sol.org.tr/yazarlar/oguz-oyan/yeni-sularda-yuzmek-248510](http://haber.sol.org.tr/yazarlar/oguz-oyan/yeni-sularda-yuzmek-248510)